

Nr 161.

Av herr **Petren, Alfred**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till uppförande av ett hospital å biskopsbostället Sundby nr 1.

Under den diskussion, som vid fjolårets riksdag den 16 mars blev förd uti Andra kammaren i anledning av då väckta motioner om ökad sinnessjukvård i riket, riktades av en talare, som sedan ett flertal år inom statsutskottet handlagt ärenden rörande anslag till hospitalväsendet en varm vädjan till regeringen att redan vid *den* riksdagen, om någon möjlighet därtill finnes, inkomma med proposition om uppförande av hospital i Strengnäs.

Denna vädjan framställdes med anledning av ett av herr civilministern vid detta tillfälle hållet anförande angående de riktlinjer han tänkt sig för hospitalsväsendets utveckling, däri han — efter att ha omnämnt hurusom den år 1902 antagna planen för hospitalsbyggande blivit försenad 3 à 4 år, i det såväl Östersunds som Strengnäs hospital enligt denna skolat vara färdiga redan år 1912 — meddelat, att det vore ovisst om det finnes möjlighet att förelägga 1912 års Riksdag planen till sistnämnda hospital, därvid han emellertid på samma gång framhöll, att om så icke kunde ske det vore tydligt att man till nästa år hade att påräkna *ett fullständigt förslag* och — enligt civilministerns förhoppning — ett ganska rundligt tilltaget byggnadsanslag för år 1914 till ifrågavarande hospitals uppförande.

De förhoppningar, som under denna debatt sålunda blevo uttalade, hava emellertid helt och hållet grusats.

Visserligen hemställde medicinalstyrelsen — då den vid samma tid, eller närmare bestämt den 20 mars 1912, till regeringen inlämnade det uppgjorda förslaget till det vid 1911 års Riksdag beslutade hospitalet vid Strengnäs — att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen besluta att redan för år 1913 på extra stat anvisa en summa av 150,000 kronor för

ändamålet i fråga. Sedan överintendentsämbetet vid sin granskning av de uppgjorda kostnadsberäkningarna, som slutade på 3,170,150 kronor (motsvarande 3,963 kronor per plats), funnit dessa väl lågt tilltagna och för den skull uti sitt den 2 april 1912 avgivna yttrande föreslagit att anslagssumman höjdes med 180,000 kronor, blev emellertid icke någon proposition i ärendet framlagd vid förra riksdagen.

Som i den nu föreliggande Kungl. propositionen (nr 229) är uppläst fann civilministern den sålunda till 3,350,150 kronor höjda kostnaden (motsvarande 4,187 kronor för vårdplats) väl hög, och syntes det honom — med hänsyn såväl härtill som till vad överintendentsämbetet, som vid ärendets handläggning icke haft tillräcklig tid för en genomförd detaljgranskning, anmärkt — att förslaget borde undergå ytterligare granskning. Civilministern begärde med anledning härav och erhöll den 29 juni 1912 Kungl. Maj:ts bemyndigande att för verkställande av utredning, huruvida kostnaderna skulle kunna nedbringas, tillkalla sakkunniga, och utsågos härtill, jämte medicinalstyrelsens arkitekt, trenne andra byggnadsteknici, nämligen ledamoten av Riksdagens andra kammare Knut Tengdahl, byggmästaren John Sjöqvist och byggnadsingenjören Hjalmar Cederström. Först 8 månader senare eller den 28 februari 1913 avgav denna kommission sitt utlåtande i ärendet, vilket gick ut därpå, att hospitalet i fråga med några smärre ändringar i planen skulle, beräknat för 800 platser, kunna uppföras för 3,226,674:70 kronor (motsvarande 4,033 kronor för vårdplats). Emellertid framhölls därjämte uti detta utlåtande, hurusom genom en vånings högre höjd å sjukpaviljongerna ett antal platser skulle kunna erhållas för jämförelsevis billigt pris, därvid emellertid icke så mycket syftades på möjligheten att omplacera det nu i huvudsakligen tvåvåningsbyggnader inrymda patientantalet uti trevåningsbyggnader, emedan detta möjligen komme att medföra ökade personal- och andra driftkostnader, måhända fullt motsvarade besparingen i byggnadskostnader, utan fastmera möjligheten att genom påbyggnad av en våning erhålla plats för ett ökat antal patienter för en relativt låg kostnad för patient.

Med anledning av detta påpekande har departementschefen till statsrådsprotokollet anfört, att det kunde starkt ifrågasättas, om icke betydlig utvidgning av byggnadsplanen borde vidtagas och att särskilt möjligheten att påbygga tvåvåningspaviljongerna med en tredje våning borde mera ingående undersökas än hittills kunnat ske, för att man efter sålunda vunnen utredning må kunna väga mot varandra de ekonomiska fördelarna och de eventuella olägenheterna. På grund härav föreslår departementschefen att Riksdagen skulle överlämna till Kungl. Maj:ts prövning att fastställa den definitiva planen för anstalten i den mån

densamma icke påverkar anslagssumman, därvid emellertid framhållande, att, därest ovannämnda utredning gäve möjlighet till en utvidgning av anstalten, en sådan givetvis måste medföra en ökad totalkostnad, som nödvändiggjorde ny framställning i ärendet hos nästa riksdag. Om likväl innevarande riksdag på extra stat för år 1914 anslår 150,000 kronor, varmed vägranläggningar och annat, som lämpligen bör utföras före det egentliga byggnadsarbetet kan påbörjas, förmenar departementschefen det vara möjligt att genom det föreslagna tillvägagångssättet vinna ett år i byggnadstid.

Som synes har, med det skick, vari denna fråga nu blivit framlagd för riksdagen, civilministerns i fjol uti Riksdagen uttalade förhoppning, att vid denna riksdag ett *fullständigt* förslag skulle bliva framlagt och ett ganska rundligt tilltaget byggnadsanslag för år 1914 bliva äskat, på *intet sätt* gått i uppfyllelse. Tyvärr är det också att befara, att sammaledes bleve med civilministerns nu uttalade förhoppning, att det i den föreliggande propositionen framlagda förslaget icke skulle ytterligare uppskjuta den tidpunkt, då hospitalet kan bli färdigt att tagas i bruk, i det att man tvärtom torde kunna utgå ifrån att risken är stor för att så bleve förhållandet, om nämligen den ifrågasatta utredningen resulterade uti förslag att öka platsantalet, då detta ju skulle betyda att utlysande av entreprenad å byggnadsarbetet bleve uppskjutet ett år, varav ju återigen måste följa, att tidpunkten för hospitalets öppnande ävenledes bleve framflyttat ännu ett år.

Vid sådant förhållande må det verkligen sättas i fråga, om det icke vore skäl att låta den påtänkta utredningen, i vad mån det lämpligen kan låta sig göra att uppföra sinnessjukanstalter med större platsantal än 800 (den hittills godtagna normalstorleken), gälla först det därnäst planlagda hospitalet (för utseende av plats till vilket en kommission förra hösten blev utsedd) och de ytterligare hospital varav behov kan komma att visa sig, men icke i fråga om Strengnäs hospital göra någon ändring i det platsantal (800), för vilket medicinalstyrelsen genom nådigt brev den 22 juni 1911 fick i uppdrag att med biträde av sakkunniga uppgöra ritningar med kostnadsberäkningar. Att dessa visat en en högre siffra än kostnaderna för det senast uppförda hospitalet av samma storlek, det i Västervik, för vilket det beviljade anslaget utgjorde 2,766,498 kronor, har — framhålla de för förslagens utarbetande tillsatta kommitterade — huvudsakligen betingats av det av riksdagen i skrivelse den 27 maj 1911 anvisade direktivet att vid anstaltens planläggning *särskild uppmärksamhet borde fästas vid behovet av utrymme för oroliga och eljest svårskötta patienter*, på grund varav vid platsfördelningen

en stor förskjutning ägt rum till förmån för avdelningarna för oroliga samt enkelrummens antal ökats från de 10 procent, som de å Västerviks hospital utgöra, till 14 procent. I övrigt har man ju också att räkna med den ökning i kostnaderna som betingas av den stegring i arbetslöner och byggnadsmaterialens pris, vilken ägt rum under de 7 år, som äro förflutna, sedan riksdagen beviljade medel till Västerviks hospital — enligt vad jag från sakkunnigt håll inhämtat uppgående till i allmänhet 7 à 10 procent.

Om jag alltså, i likhet med civilministern, anser det *synnerligen välbetänkt* att för det planlagda sydsvenska hospitalets och efter detta eventuellt följande hospitals vidkommande till förnyad granskning upptaga frågan om det lämpliga patientantalet vid hospitalen, så anser jag mig dock böra yrka avslag på Kungl. Maj:ts framställning, att frågan om Strengnäs hospitals storlek icke skulle bliva bestämd vid denna riksdag, då ett bifall på denna punkt — av skäl som ovan framhållits — säkerligen skulle kunna resultera däruti, att det definitiva fullbordandet av 1902 års plan för hospitalsbyggande, *vilken plan redan är ett halvt årtionde försenad*, skulle bli framskjutet ännu ett år, något, varmed man enligt mitt förmenande icke kan stå till svars, då det finnes *bortemot tretusen* sinnessjuka anmälda till intagning å statsanstalt utan att plats å sådan under nuvarande förhållanden kan beredas dem. Tvärtom synes det mig vara *en trängande nödvändighet att så fort sig göra låter få detta nödläge avhjälpt*.

I anslutning till vad här blivit anfört får jag alltså påyrka, att det allenast inom ramen av det platsantal, beträffande vilket Kungl. Maj:t begärt uppgörande av förslag till Strengnäs hospital, överlämnas till Kungl. Maj:ts prövning att fastställa den definitiva planen, och hemställer förty om sådan ändring uti Kungl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen måtte besluta,

att för uppförande av en *för 800 sinnessjuka avsedd statsanstalt* å biskopsbostället Sundby nr 1 om 2 mantal i Strengnäs socken och Åkers härad av Södermanlands län samt gäldande av de ersättningsbelopp, som i anledning av boställets avstående böra utgå till vederbörande rättsägare, bevilja ett belopp av 3,300,000 kronor samt därav på extra stat för år 1914 anslå 150,000 kronor.

Stockholm den 28 april 1913.

Alfred Petré.